

België - Belgique
P.B.
3800 Sint-Truiden
Cicindria
BC 9423

Het Kroniekje

Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Aulenteer

natuurpunt
Aulenteer

2013 nr 3

P409288

Afgiftekantoor 3800 Sint-Truiden Cicindria

Jaargang 35 - 3e trimester 2013 - Uitgave nr. 39

V.U.: Koenraad Van Meerbeek, Lepelstraat 34, 3800 Sint-Truiden

Kalender Kalender Kalender

OKTOBER

Zondag 6 oktober: Paddenstoelenwandeling in Nieuwenhoven

Samenkomst: 14u aan het bezoekerscentrum van Nieuwenhoven

Gidsen: Johan Van Meerbeek en Christoph Leys (011/67.45.60)

Organisatie: NP Aulenteer ism Toerisme Sint-Truiden

Zondag 6 oktober: 9^e landschapsdoedag

Van 13.30u tot 17.30u - kasteelpark Duras

Doorlopend workshops, kinderworkshops en geleide wandelingen

Organisatie: Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren

Meer info: www.rlh.be

NOVEMBER

Zondag 3 november: Wandeling in Zepperen, omgeving Kluisbos

Samenkomst: Om 14u aan de kapel Kluisbos in de Stoukstraat

Gids: Staf Grouwels (info: 011/69.16.22)

Organisatie: NP Aulenteer ism Toerisme Sint-Truiden

DECEMBER

Zondag 1 december: Kasteelpark Duras

Samenkomst: Om 14u aan de kapel van Duras, op het kruispunt Duraslaan en Galgestraat

Gids: Daniëlle Kevers en Marc Nicolaï (info: 011/69.28.83)

Organisatie: NP Aulenteer ism Toerisme Sint-Truiden

We voorzien nog enkele infoavonden rond:

1. Vuurstenen (Silex)
2. Ferrariskaarten
3. Waterpeilbuizen in onze natuurreservaten
4. Orchideeën

Wie op tijd meer informatie wil ontvangen kan best zijn email-adres opgeven op info@natuurpuntaulenteer.be.

Kroniekje

Verantwoordelijke uitgever, redactie & vormgeving:

Koenraad Van Meerbeek – Lepelstraat 34, 3800 Sint-Truiden

E-mail: info@natuurpuntaulenteer.be

Artikels: enkel de auteur is verantwoordelijk voor inhoud en stijl.

Tel. voorzitter Diederik De Leersnyder: 011 69 16 22

Aulenteer Kroniekje

Tijdschrift voor leden van Natuurpunt Aulenteer

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Inhoudstafel

Website - Voorblad - Digitaal - Giften.....	2
Natuurpunt Aulenteer zoekt m/v met hart voor natuur!.....	3
Werkdag in Overbroek - Stepsfeesten - Zomercongres JNM	4
Conservator gezocht	5
Haspengouwse Plantenwerkgroep.....	6
Kalender Haspengouwse plantenwerkgroep	7
Natuurpunt aan zee	8
Tuinvlindertelling	10
Wandeling Korrtijs-Montenaken.....	11
Grote grazers in natuurgebieden	12
Gelinden, 60 miljoen (!) jaar geleden.....	14
Foto's vrijlating vogels op de mergeldag	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd
Ondertekenng biodiversiteitscharter	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Over het verschil tussen bijen, wespen en zweefvliegen	19
Natuur.gebiedengids.....	20
Enkele fruitige recepten om van te genieten in het zonnetje!	Fout! Bladwijze
Vogel in de kijker : De Bahamapijlstaart	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd
Gevonden te Bernissem: het Groot akkerscherp	Fout! Bladwijzer niet gede
Vogelweetjes van Richard.....	5

Aulenteer

Al onze activiteiten handelen over natuur, cultuur en milieu. Elke eerste zondag van de maand is er een geleide natuur- en cultuurwandeling, georganiseerd door Toerisme Sint-Truiden en de Aulenteernatuurgidsen. Een wandeling duurt maximaal 2 uur, tenzij anders is vermeld. Graag aangepaste kledij. Honden thuislaten a.u.b.

Voor slechts €7,50 per jaar wordt u uitgenodigd op de activiteiten van Aulenteer en ontvangt u ons driemaandelijks tijdschrift het 'Aulenteer KRONIEKJE' met activiteitenkalender. Adres: Aulenteer Natuur.huis, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden) - rekeningnummer: BE74001076574607 en BIC: GEBABEBB XXXX - Tel. 011 69 16 22.

U kunt ook voor een volwaardig Natuurpuntabonnement kiezen, dan schrijft u €24,- over op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding Aulenteer.

Voorwoord: Mobiliteit en fietsgebruik

Nu het de week van de zwakke weggebruiker is, mogen we het even hebben over het mobiliteits- en dus ook het milieuonderwerp "gebruik meer de fiets". Of "Slim naar school" schreeuwt de actie. Maar wie heeft het ook gelezen: "44 ongevallen per dag waarin een fietser wordt aangereden".

Graag geef ik in deze context mijn verslag van de tocht naar mijn werk van deze morgen: Ik rij uit. Op de weg moet ik reeds een wagen passeren die hier niet mag zijn: Verboden doorgang, enkel aangelanden. Dus overtreding van de chauffeur van die wagen en potentieel gevaar voor fietsers en voetgangers. Ik ben aan het volgende kruispunt: de tweede wagen 'vergeet' zijn richtingsaanwijzer te gebruiken en creëert zo een zeer onduidelijke situatie. Dus overtreding van de chauffeur van de tweede wagen en ... gevaarlijk.

Ik rij voorbij de bakker en merk hier mijn gebuur met zijn wagen. Dit is niet mobiliteits- en milieuvriendelijk: Voor de 350m had hij wel een fiets kunnen gebruiken, maar stuurt liever zijn wagen door de drukte. Onnodige, aanwezige wagen. Even verder staat een bestelwagen met twee banden op het fietspad; zijn spiegel steek tot ver boven het fietspad: dit creëert weer een gevaarlijke situatie voor elke fietser op dit fietspad. Foutief geparkeerd = overtreding en zeer gevaarlijk.

Er mag maar 50 km/uur gereden worden in de Kerkstraat, aan de school maar 30 km/uur. De automobilist die me voorbijsteekt doet er minstens 70 km/uur. Dit is een overtreding en zeer, zeer gevaarlijk. Aan het volgende kruispunt rijdt mevrouw de straat uit naar links, zonder richtingsaanwijzer maar wel met de smartphone aan haar oor; haar linkerhand ook. De auto schokt de bocht in. Overtreding en gevaarlijk manoeuvre. Een bijna zijwaartse aanrijding: De snelle fietser waarvoor ik moet stoppen, kon ik niet zien bij deze donkerte: Deze fietser had geen licht aan. Hij reed bovendien niet op fietspad maar op het rijvak. Dubbele overtreding en zeer gevaarlijk.

De derde wagen die me dan passeert uit de tegenrichting heeft een lamp die stevige hinder geeft omdat deze slecht is afgesteld: totale verblinding. Weer een overtreding en gevaarlijk. Wat verder steekt er mij een grote wagen met zeer bedenkelijk uitlaatlamp voorbij. Stank en verstikkende lucht. Nog een overtreding en hinder. Op het volgende rond punt vergeet de afdraaiende automobilist zijn richtingsaanwijzer. Overtreding en denkt dat hij alleen is op de wereld. Even verder staat een camionette op de fietsoversteekplaats gestationeerd. Overtreding en levensgevaarlijk voor kinderen die hier over willen. Tenslotte wil een wagen, die in de verkeerde richting staat geparkeerd, weggrijpen

uit een rij auto's. Bestuurder kan niet zien wie of wat er op het rijvak gebeurt: gevolg ik wordt bijna aangereden. Overtreding met mogelijks grote gevolgen voor de fietser.

Elke situatie geeft de fietser een duidelijke hinder. Auto's die er niet moeten zijn, bestuurders die nonchalant zijn. Deze situaties kennen we allemaal maar doen er niets aan. Ze kunnen allemaal vermeden worden als er gewoon goed en volgens verkeersreglement wordt gereden. Kinderen tijdens hun rit naar de school worden hiermee ook geconfronteerd. Je mag nog zoveel acties voor de week van de fietsveiligheid organiseren; het is van weinig nut als niet de eerst de volwassene leert goed en correct te rijden. We horen dikwijls: "Effe telefoneren aan het stuur, effe op het fietspad staan: dat mag toch" of "het is allemaal menselijk"; NEEN het is meer een teken van asociaal beestgedrag. Gelieve je rijstijl aan te passen, veilig te rijden, dat houdt in dat er zal rekening gehouden worden met de fietsgebruiker. Rekening houden met de anderen, met het andere, zelf je levenswijze aanpassen. Waar heb ik dit nog gehoord over het milieu, de natuur. Is het je al opgevallen dat het vooral om 'goede manieren' gaat?

Elke overtreding (13 in totaal), die hierboven gebeurde in de korte tijdspanne van 15 minuten, is er een te veel. Ze werd niet gepleegd door de gewone fietser. Maar elke overtreder had deze gewone fietser kunnen doden. Waarom tolereert de overheid dit gedrag (sanctioneel optreden bij verkeerscontroles?). Waarom tolereren vele volwassenen dergelijk gedrag (verkeersopvoeding)? Steevast komt het volgende antwoord: "*t is maar veur effe, wa du da na? Da's niks, muig da nè?*". Neen het mag niet, want elk van deze handelingen kan een fietser doden. Begrijp je waar die 42 fietsongevallen per dag vandaan komen?

Nog steeds wordt de fietser benadeeld in het verkeer. Stuur jij je kind hierdoor als je weet dat de volwassene door zijn onaangepast en onveilig gedrag hier fataal kan en zal ingrijpen? Het is tijd dat jij en ik veiliger door het verkeer gaan. Dan kan er over een mobiliteits- en milieuvriendelijker verkeer gedroomd worden.

"Slim naar school schreeuwt de actie... Als de ouder leert rijden" zou de titel moeten zijn.

"Uiteraard vertel ik niets nieuws. Maar het kan niet dat ik niets doe met al wat jij zegt en ik verzwijg voor het grote publiek".

Diederik

Website

Bezoek de website van Natuurpunt Aulenteer op dit adres:
www.natuurpuntaulenteer.be

Voorblad

De foto van het voorblad is getrokken in het natuurreserveaat Op d'Hei. Wil jij volgende keer jouw foto op het voorblad zien prijken? Stuur je foto dan door naar info@natuurpuntaulenteer.be met de vermelding "Foto voorblad" en waar je de foto getrokken hebt. Graag een foto die in het seizoen past. Zorg er zeker voor dat de foto voldoende groot is (min 2 Mb)!

Digitaal

Wil je het Kroniekje digitaal ontvangen? Stuur dan een mailtje met je naam, adres en de vermelding dat je het Kroniekje digitaal wilt ontvangen naar info@natuurpuntaulenteer.be.

Giften

Met giften doen we méér: Uw steun voor de natuur is enorm belangrijk: Steek een handje toe tijdens de natuurwerken. Of steun onze activiteiten en onze natuurreservaten via een gift van €40. Je schrijft dit bedrag over op onze reservatenrekening: BE56293021207588 en BIC GEBA BEBB met vermelding Overbroek Gelinden NP nr 8807 of Op d'Hei Runkelen NP 8876.

De Haspengouwse plantenwerkgroep

Dit voorjaar geboren in de schoot van Likona¹ en van zijn plantenwerkgroep is de H.P.W. reeds een tiental keer op pad gegaan om planten te inventariseren. Deze zomer, van begin mei tot einde augustus, plozen we o.a. enkele bermen uit van Nieuwerkerken tot Velm, van Sint-Truiden tot Batsheers, tot in Kortesseem en Wellen.

Dat uitpluizen kan je je als volgt voorstellen: op een zaterdagnamiddag stopt aan een landelijke wegberm een klein groepje mensen waarvan de meesten gewapend zijn met loupes en determinatiemateriaal en enkelen kaarten en een klembord in de hand

houden. Ik gebruik met opzet het woord "materiaal" omdat er zowel determinatieboeken met (kleuren- en zwart-wit) prenten worden gebruikt als papieren en digitale methodes met ingewikkelde dichotome² tabellen. Je ziet ons vorderen met de snelheid van een slak en soms lijken we zelfs nog meer op de processie van Echternach³. Werkelijk alle planten die we op naam brengen worden afgestreept op een lijst. Deze alfabetische lijst bevat de Nederlandse benamingen van alle momenteel gekende planten van België. Je kan dus ook als halve leek je steentje bijdragen door Madeliefje, Paardenbloem en Kruipende boterbloem aan te geven.

Met Gustaaf Grouwels en Bieke Geukens op kop bezochten we dit jaar enkele kilometerhokken⁴ waarin reeds lang geen waarnemingen meer waren gebeurd. Om een voorbeeld te geven: op 8 juni inventariseerden we hok E6-45-33 van de Armenberg te Aalst, Sint-truiden, waar we 98 verschillende planten noteerden (eigenlijk een bedroevend klein aantal). Naderhand werden alle gegevens door Bieke opgelijst en doorgestuurd aan Likona.

¹ Limburgse Koepel voor Natuurstudie

² Kansvariabele of antwoord met twee mogelijkheden. Vb. Geslacht (man of vrouw)

³ Katholieke processie in Luxemburg waarbij tot 1947 gestapt werd met 3 stappen voorwaarts en 2 achterwaarts

⁴ Een vierkant gebied van 1 × 1 kilometer, gekenmerkt door de coördinaten van de zuidwestelijke hoek

Op deze manier hebben wij met een tiental vrijwilligers ons steentje bijgedragen aan de toekomstige nieuwe Limburgse plantenatlas; het waren trouwens steeds aangename momenten met veel aha's (je leert er véél bij) en oh's (mooie dingen, zoals onlangs een vlindertje dat Lieveling heet) tot whaw's (bijzondere planten) en gewijde stiltes (geconcentreerd determinatiewerk).

Met deze fijne groep mensen zit het er alleszins dik in dat we volgend jaar opnieuw op stap gaan om weer andere plaatsen op de kaart te zetten. Op mij mag de H.P.W. al zeker rekenen!

Annemie Verheyden

Nacht van de Duisternis

Wie: Iedereen tussen de leeftijd van 7 en 26 jaar

Verantwoordelijke: Jeroen Rappé (012/74 35 46)

Waar: Sint-Truiden

Wanneer: 12 oktober van 19:00 tot 21:30

Meer info: jnmfruitstreek@gmail.com

Poel in Nieuwenhoven

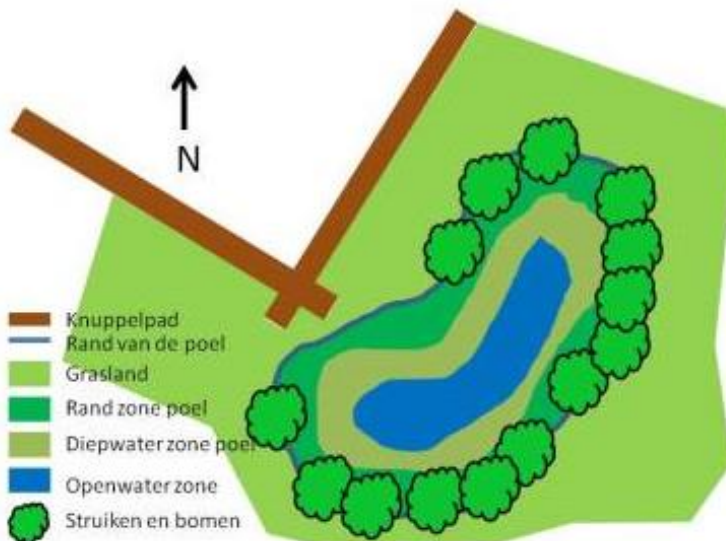
In het werkjaar 2012 - 2013 heeft JNM Fruitstreek een poel geadopteerd in het Provinciaal domein Nieuwenhoven.

Het is de bedoeling dat de afdeling deze poel zal beheren en inventariseren door JNM Fruitstreek. Om te weten welk beheer optimaal is, wordt er eerst een 0-meting gedaan. Hierbij worden er 3 keer per jaar een inventarisatie gedaan voor aler er werken worden uitgevoerd. Afhankelijk van de soorten die in en rond de poel voorkomen, wordt het beheer aangepast. Dankzij de 0-meting kunnen er ook conclusies worden getrokken door de beheerders van het provinciaal domein en ook door de JNM afdeling.

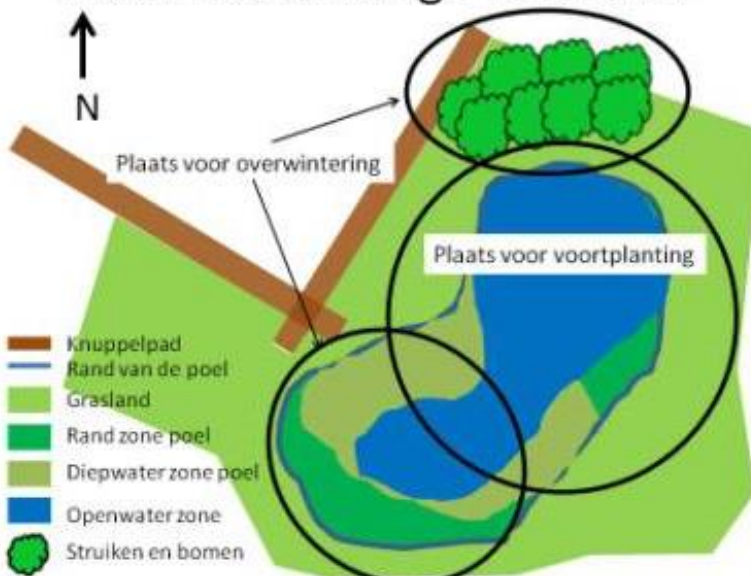
Voor iedere beheerwerken, zal er een monitoring gedaan worden. Om zo te kijken wat het effect is van de vorige uitgevoerde werken. Het is de bedoeling dat dit altijd blijft gebeuren zolang de poel geadopteerd is door JNM Fruitstreek. Er zal regelmatig worden terug gekoppeld met de beheerders van het provinciaal domein Nieuwenhoven. Zo proberen wij als JNM afdeling een steentje bij te dragen aan de natuur in het provinciaal domein. Dankzij een goede samenwerking zal dit stukje terug uitbloeien tot een pareltje, waarvan ieder bezoeker van het domein, kan genieten.

Veerle Rappé

Visie: bestaande toestand

Visie: toekomstige toestand

Cursus natuurbeheer Haspengouw

Voor wie?

Iedereen die betrokken is bij het beheer van een natuurgebied in Haspengouw of met een gezonde belangstelling voor natuur en natuurbbeheer

Inhoud

Je leert landschappen, ecologische principes en processen kennen en begrijpen. Je kan na afloop de juiste beheerskeuzes maken vanuit de opgedane kennis. Meer info: jos@natuurpuntlimburg.be – 011/24.60.20.

Locatie

Natuur.huis Aulenteer-PES, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden).

Data

Vrijdagavonden 04/10 – 11/10 – 18/10 – 08/11 – 22/11 – 06/12 – 13/12, telkens van 19u30 tot 22u30;

Aanvullend terreinbezoeken met conservator op zaterdagvoormiddagen 12/10 – 19/10 – 09/11, telkens van 10u00 tot 13u00.

Inschrijving

Door overschrijving van €60 euro (leden NP) of €80 op rekeningnummer 451-8537751-40

Vlinder Mee 2013 breekt alle records

In totaal telden 7747 Vlaamse gezinnen op 3 & 4 augustus de vlinders in hun tuin. Maar liefst 202.851 vlinders van 41 verschillende soorten werden in Vlaanderen geteld. Ook in Wallonië en Nederland werd er geteld; incl. Vlaanderen werden er 17.000 tellingen verzameld. De meeste vlindersoorten kenden een goed jaar. Voedselplanten groeiden traag en constant door het koele en vochtige voorjaar. Door de lange

Gamma-uiltje

warme zomer konden de rupsen goed ontwikkelen en de vlinders optimaal vliegen. De inheemse soorten vlogen daardoor talrijk. Ze werden aangevuld met trekvlinders en zwervende soorten uit het zuiden, die profiteerden van het aanhoudende warme weer. Hierdoor lag het totale aantal vlinders een pak hoger dan de voorbije jaren. Toch is de toestand van onze dagvlinders nog niet in volle glorie hersteld. In vergelijking met de jaren negentig zou dit slechts een gemiddeld jaar

zijn en 19 soorten blijven uitgestorven. Graslandvlinders zoals het Icarusblauwtje blijven het slecht doen.

Met meer dan 50.000 exemplaren was de gamma-uil de talrijkste soort in onze tuinen. Dit is een nachtvlinder die ook overdag actief is. 2013 was door de lange warme zomer een recordjaar voor het gamma-uiltje, zowel in verspreiding als aantallen. In 6 tuinen op 10 werd hij gemeld (en dat is vermoedelijk een onderschatting omdat niet alle deelnemers deze nachtvlinder kennen). Hij kwam meestal met meerdere exemplaren tegelijk voor, met vaak meer dan 100 exemplaren in 1 tuin

De dagpauwoog werd in alle provincies het meest waargenomen. Hij werd in 3 op de 4 Vlaamse tuinen gezien, gemiddeld met 4 tegelijk. De dagpauwoog heeft zich dus heel goed hersteld na heel lage aantallen in 2007 en 2008. Hij kent sinds 2009 jaar na jaar opnieuw een toename, buiten 2011 toen de weersomstandigheden niet optimaal waren.

Het klein koolwitjes de derde meest getelde soort. Omdat er waarschijnlijk door de tellers wel vergissingen gebeuren tussen klein koolwitje, klein gaderd witje en groot koolwitje, bekijken we in hoeveel tuinen minstens een van deze 3 soorten gezien werd. Op deze manier bekeken, kennen witjes al elk jaar van de vlindertelling de

ruimste verspreiding en komen ze in 9 op 10 Vlaamse tuinen voor. Dit aandeel blijft heel stabiel doorheen de jaren.

De meest opvallende soort dit jaar was de oranje luzernevlinder. Deze oranje-gele trekvlinder uit Zuid-Europa kan bij aanhoudend warm weer onze streken bereiken, en was dit jaar heel talrijk. Overal in Vlaanderen kon hij worden gezien.

Ook hele zeldzame soorten dagvlinders werden gemeld, bv. veel meldingen van de keizersmantel. Dit is een bossoort die door het warme weer enorm ging zwerven. Daarnaast ontving Natuurpunt meerdere waarnemingen van heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, kaasjeskruidkopje en argusvlinder. Het bleek blauwtje is de meest zeldzame soort die gemeld werd, dit is geen inheemse vlinder in

Oranje luzernevlinder

Vlaanderen, maar door het warme weer konden meerdere exemplaren tot bij ons vliegen. Het is nog afwachten of ze zich hier ook succesvol kunnen voortplanten.

Bij de overdag vliegende nachtvlinders werd naast het gamma-uiltje ook het muntvlindertje heel talrijk gemeld. Dat is een piepklein paars motje met gele

vlekken, dat vaak op tuinkruiden als munt en oregano zit. Opvallend is de blijvende uitbreiding van de Spaanse vlag. Dat is een opvallend zwart wit gestreepte nachtvlinder met rode achtervleugels. Het is een nieuwkomer, die vroeger heel zeldzaam was, maar recent zeer sterk uitbreidde. In het centrum van het land is het nu een algemene soort geworden en ook in Limburg breidt hij uit. De glasvleugelpijlstaart, een nachtvlinder die net als de kolibrievlinder in de lucht kan blijven stilhangen voor bloemen, werd ook uitzonderlijk veel gezien.

Bron: www.natuurpunt.be

Foto's: wikipedia.org

Vogel(s) inde kijker: S.O.S. Gierzwaluw

Onze gierzwaluwen worden elk jaar meer en meer geconfronteerd met het vinden van een geschikte nestplaats. Zij nestelen vooral onder dakpannen, in muren en spleten. Maar de moderne nieuw- en reparatiebouw bieden voor onze gierzwaluw geen nieuwe broedplaatsmogelijkheden meer. Alle kieren en spleten worden onder andere uit energiebesparing zeer grondig afgedicht. Als het nest waar

ze soms al jaren in broeden bij hun terugkeer uit Afrika is verdwenen, zijn de gierzwaluwen volledig ontredderd. Hun gebondenheid en plaatstrouw aan hun vast nestlocatie wordt nu een zware handicap. In de loop van de evolutie zijn ze het vermogen om naar een andere nestplaats te zoeken, kwijtgeraakt. Of ze nog ooit een

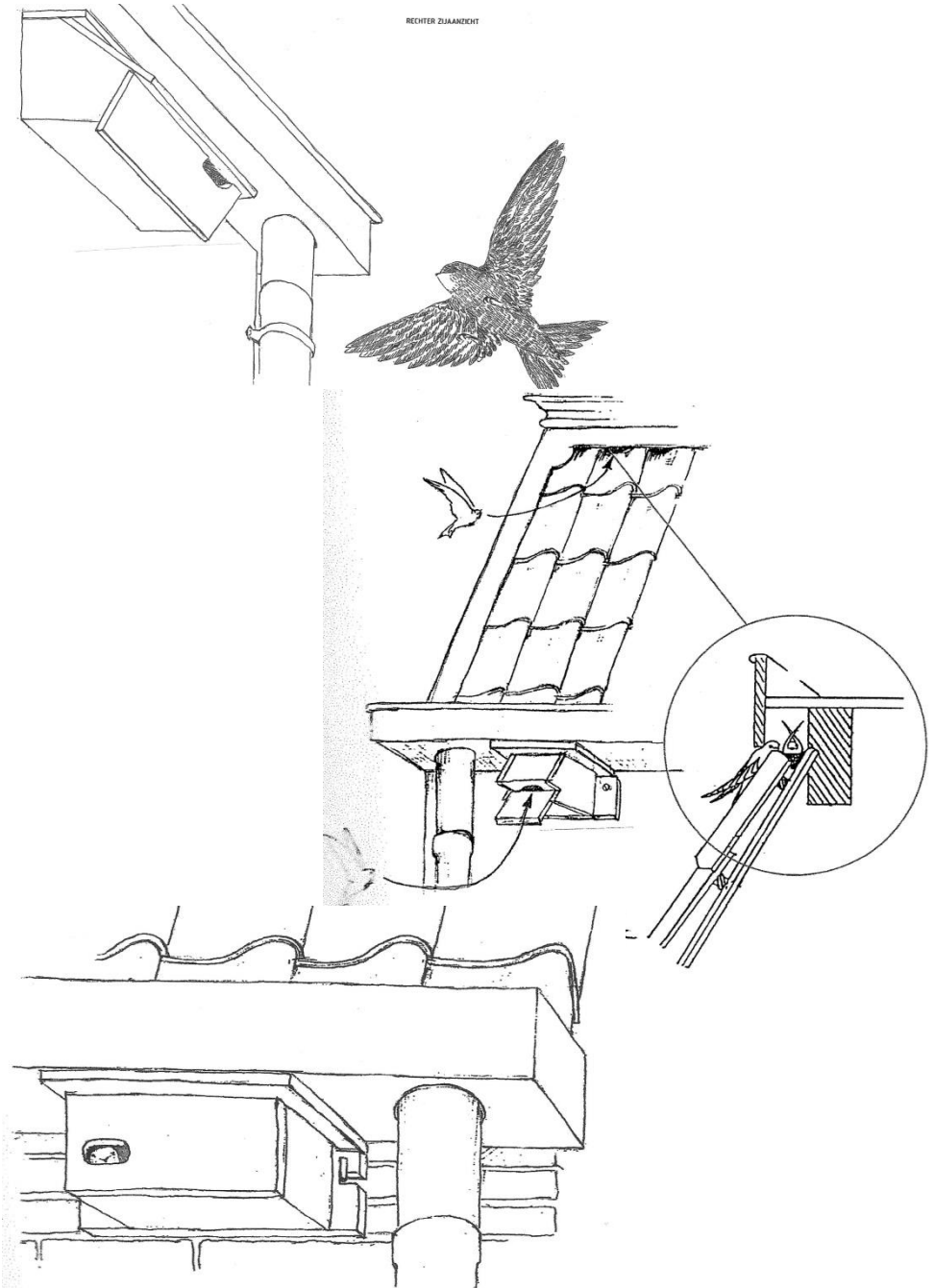
nieuwe nestplaats zullen vinden, daarover is weinig bekend. Meer dan ooit is onze hulp ter plaatse – kort bij het oorspronkelijke nest – nodig. Wij kunnen kunstnesten maken door onder andere het plaatsen van speciale holle stenen in muren, aangepaste gierzwaluwdakpannen en aangepaste en juist aangebrachte gierzwaluwnestkasten.

Voor de doe-het-zelvers onder ons verwijs ik naar het zeer gedetailleerde werk van M. Mourmans en A. Leinders te verkrijgen bij *Gierzwaluwen en nestkasten* (Adviesbureau op non-profit basis, mei 2004, NL-Roosendaal).

Wil je zelf een gierzwaluwnestkast bouwen? Neem dan even contact op met Richard (☎ 011/68.89.95). Want behalve de keuze van de juiste houtsoorten zijn er nog veel andere noodzakelijke bouwvereisten en wetenswaardigheden. Op de volgende foto's vind je enkele voorbeelden van de vele mogelijkheden.

Nu al te onthouden: in 2014 organiseert Natuurpunt Aulenteer een uitvoerige stadswandeling door Sint-Truiden om de locaties van enkele natuurlijke en kunstmatige gierzwaluwnesten te leren kennen. De wandeling zal waarschijnlijk doorgaan in juli of augustus 2014. Tijdens deze stadswandeling vergeten we natuurlijk niets te vertellen over de historische wetenswaardigheden van de bezochte gebouwen.

Tekst en bijlagen: Richard Vandergeten Foto: ivn.nl

Groendaken: eilandjes van biodiversiteit op de daken

De wereldwijde bevolkingstoename en de hiermee geassocieerde toenemende vraag naar huisvesting is geen recent nieuws meer. In stedelijke gebieden wordt beschikbare bouwoppervlakte steeds geringer en daalt de algemene levenskwaliteit. Nieuwe gebouwen vervangen groene gebieden en zorgen ervoor dat steden minder

Extensief groendak

aantrekkelijk worden om te leven en te werken. In dit opzicht is de toepassing van groendaken een interessante optie. Groendaken zijn in principe daken waarop een vegetatielaag aanwezig is, bovenop een aantal technisch aangepaste materiaallagen waaronder een wortelwerende onderlaag, drainage en mineraal

substraat (de laag waarin de planten wortelen, ontwikkeld door gespecialiseerde firma's).

Naast hun esthetisch aspect en effect op de algemene psyche leveren groendaken nog tal van andere economische en ecologische voordelen die de omgevings- en levenskwaliteit in steden kunnen verbeteren (Oberndorfer et al., 2007). Zo wordt regenwater effectief beheerd door de vegetatie en substraat waardoor 40 tot 90 % van de neerslag wordt vastgehouden, afhankelijk van substraatdikte en initiële vochttoestand. Ook de piekafvoer tijdens zware regenbuien neemt af, wat resulteert in een minder zware belasting van rioleringsystemen, een lagere kans op overstromingen en een verminderde kost voor waterzuivering (Mentens et al., 2006; Hermy et al., 2005). Dicht bevolkte en verzegelde gebieden worden gekenmerkt door verhoogde temperaturen, wat sterk uitgesproken en nefast kan zijn in de zomer. Dit fenomeen, ook wel hitte-eilandeffect genoemd, wordt eveneens gebufferd door verdamping door de planten op het dak, wat voor een aangename levenssfeer kan zorgen indien groendaken op grote schaal in de stad zouden

Tripmadam (*Sedum rupestre*)

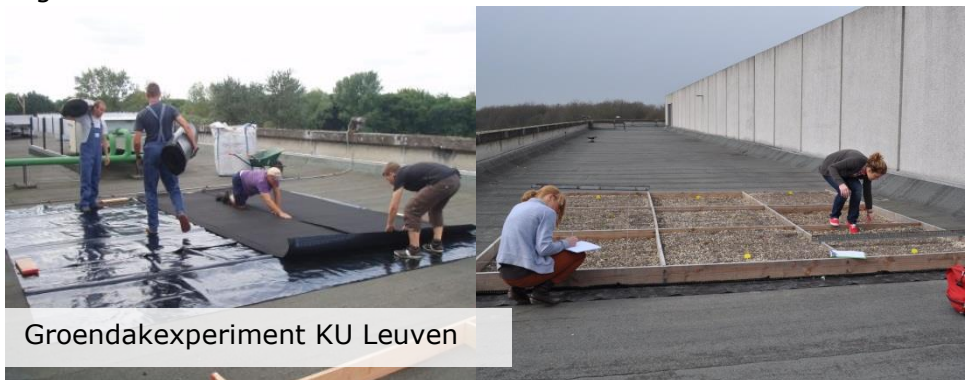
worden toegepast. De aanwezigheid van vegetatie op het dak heeft eveneens een afkoelend of isolerend effect en kan de energiekost van een gebouw significant doen dalen, en dit vooral in de zomer aangezien minder airconditioning nodig is. In de winter is het isolerend effect veel minder uitgesproken doordat het substraat vaak vochtig staat. Op jaarbasis wordt de energiebesparing geschat op 1.2%, ofwel 0.50 euro/m² (Aernouts & Jespers, 2005). De isolerende eigenschappen van groendaken zijn eveneens akoestisch van aard. Een volgend voordeel is dat de levensduur van het dak toeneemt, aangezien het groendak de onderliggende dakconstructie beschermt tegen externe invloeden zoals UV-straling en extreme temperaturen. Zo zou een dak waarop een groendak geplaatst wordt minstens dubbel zo lang meegaan (+/- 40 jaar) dan een standaard bitumendak (Oberndorfer et al., 2007). Verder doet een groendak in principe dienst als habitat voor allerhande vogels en insecten en verhoogt op deze manier de biodiversiteit in de stad, hoewel het groendak artificieel is en de functies van groene ruimte op grondniveau niet volwaardig kan vervangen. Niet enkel lokale planten- en diersoorten kunnen profiteren van de extra groene ruimte, in sommige gevallen zijn groendaken speciaal ontworpen om tegemoet te komen aan de maatschappelijke en sociale behoeften van de inwoners. Zo kunnen groendaken een recreatieve functie hebben, of kan er een moestuin op voorzien zijn. Door alle hierboven vernoemde voordelen is het niet verwonderlijk dat de marktwaarde van stedelijke gebouwen met een groendak hoger ligt en dat deze gebouwen erg in trek zijn. In een tijdperk dat gekenmerkt wordt door global change, wat ervoor zal zorgen dat we in onze streken met meer extreme seizoenen te maken krijgen, wordt verwacht dat groendaken nog sterk in belang zullen toenemen.

Biodiversiteit op groendaken

Wanneer groendaken worden aangelegd, gaat het in de meeste gevallen om kant- en klaar pakketten afkomstig uit doe-het-zelf zaken. Onder de mogelijke kant-en-klaarpakketten horen onder meer uitrolbare matten, groendaktegels of hydropacks. De focus bij deze

systemen ligt op eenvoudige installatie, onderhoud en indien nodig snelle reparatie. Het gaat hier vaak om monoculturen van *Sedum* of een combinatie van een aantal succulente soorten (vetplanten). Deze vrij defensieve plantenkeuze levert in de meeste gevallen een succesvol resultaat op, maar we kunnen stellen dat de lokale biodiversiteit hier weinig baat bij heeft. Voor de groendakindustrie zou een uitbreiding van de monocultuuroptie met andere niet-vetplanten een interessante aanwinst zijn, aangezien een hogere biodiversiteit zorgt voor verbeterde ecosysteemfuncties en hogere stabiliteit onder extreme omgevingscondities (Lundholm et al., 2010). Figuur 2-4 tonen het verschil tussen enerzijds een extensief groendak met enkel *Sedum* planten en anderzijds een extensief en semi-intensief groendak met hogere biodiversiteit.

Groendakexperiment KU Leuven

Om de biodiversiteit en aantrekkelijkheid van groendaken te promoten is verder onderzoek naar geschikte plantensoorten eveneens van belang. Zo werd aan de Afdeling Bos, Natuur en Landschap (BNL) aan de KU Leuven in 2011 een project opgestart waarbij dieper ingegaan wordt op de ecologie van groendakplanten, uitgaande van de habitat-sjabloontheorie (Lundholm, 2006). Deze hypothese zegt dat natuurlijke habitats met gelijkaardige condities als op extensieve groendaken, zoals kalksteen rotsen, puinhellingen en kalkgraslanden op zeer ondiepe en voedselarme bodems, groendakontwerp kan inspireren. De kennis zal gebruikt worden om nieuwe geschikte soorten voor extensieve groendaken te selecteren en te testen (Figuur 11 en 12). De komende jaren wil de Afdeling BNL graag nog meer projecten starten omtrent groendakonderzoek.

Tekst: Carmen Van Mechelen

Groendakfoto's: Optigroen

Foto sedum: waarnemingen.be

Referentielijst:

1. Aernouts, K. & Jespers, K. (2005) Energiekengetallen van de tertiaire sector in Vlaanderen 2003 - bijlage bij de energiebalans Vlaanderen 2003: onafhankelijke methode.
2. Hermy, M., Schauvliege, M., & Tijskens, G. (2005). Groenbeheer, een verhaal met toekomst. Velt vzw i.s.m. afd. Bos en Groen, Berchem, 576p
3. Lundholm, J. T. (2006). Green Roofs and Facades : A Habitat Template Approach. *Urban Habitats*, 4(1), 87-101
4. Lundholm, J. T., Macivor, J. S., Macdougall, Z., & Ranalli, M. (2010). Plant species and functional group combinations affect green roof ecosystem functions. *PloS ONE*, 5(3), 1-11
5. Mentens, J., Raes, D., & Hermy, M. (2006). Green roofs as a tool for solving the rainwater runoff problem in the urbanized 21st century? *Landscape and Urban Planning*, 77(3), 217-226
6. Oberndorfer, E., Lundholm, J. T., Bass, B., Coffman, R. R., Doshi, H., Dunnett, N., Gaffin, S., Köhler, M., Liu, K. K. Y., & Rowe, B. (2007). Green Roofs as Urban Ecosystems : Ecological Structures, Functions, and Services. *BioScience*, 57(10), 823-833

Nagerecht als ontbijt: Mini perentaartjes

Een snel, herfstig nagerechtje: Mini-perentaartjes. Of appeltaartjes. Nee, toch maar peren. Wat heb je nodig?

- 3 stevige peren
- Een halve citroen
- 200 gr bladerdeeg (voorverpakt)
- 2 tot 3 eetlepels melk

Hoe maak je het?

Schil de peren, verwijder het klokhuisje en snij ze in 2. Bestrijk de peren aan beide zijden met wat citroensap. Bedek een bakplaat met bakpapier en leg de gehalveerde peren er op.

Snij 6 rechthoeken uit het bladerdeeg zodat je elke peer goed kan bedekken.

Prik hier en daar een paar gaatjes en bestrijk het deeg met een beetje melk.

Bak de peertjes 15 à 20 minuten in een voorverwarmde oven op 200°C of totdat ze goudbruin zijn. Haal ze uit de oven, laat ze even afkoelen terwijl je het vanille-ijs uit de diepvries haalt en smullen maar.

Of wil je er een hartig voorgerecht van maken? Dat kan ook! Met onderstaande vulling is het zeker geslaagd:

Meng 80 tot 100gr geraspte blauwe kaas met wat Emmentaler of gruyère (150 -200gr). Voeg nog at gepureerde perenpulp (die je uit je gehalveerde peren kan schrapen) en een eetlepel brandy toe aan het

mengsel. Nog eens goed omroeren en klaar is kees!

Tip: Wil je nog een beetje crunch? Strooi er dan nog wat walnoten over.

Bron: Sharemykitchen.com

Dorien Grosemans

Vlinders in de tuin

Je kan er deze zomer niet naast kijken: er fladderden heel wat vlinders rond. Op het telweekend van Natuurpunt telde ik 45 vlinders in onze tuin. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat hier 25 Gamma-uiltjes bijzaten, een algemene dagactieve nachtvlinder met onopvallende grijze kleur die in het zuiden van Europa overwintert. Ik zag echter ook twee Boomblauwtjes en warempel vier Oranje Luzernevlinders, een zuidelijke soort die waarschijnlijk profiteerde van het goede weer om zich zo ver in het noorden te wagen. Deze vlinder heb ik op wandeltochten deze zomer trouwens ettelijke keren waargenomen. Al deze vlinders trof ik aan op Leverkruid in mijn tuin.

Koninginnepage

Maar wat maakt een tuin een vlindervriendelijke tuin? Gladgeschoren gazons met een rij coniferen hebben vlinders niet veel te bieden. Vlinders hebben nood aan waardplanten en aan nectarrijke planten. Waardplanten zijn planten waarop vlinders hun eitjes leggen. De rupsen van vlinders voeden zich

meestal maar met één soort of enkele soorten planten. Voorbeelden zijn Wilde peer en ook het loof van onze worteltjes voor de Koninginnepage, koolsoorten en andere kruisbloemigen voor Koolwitjes, Look-zonder-look en Pinksterbloem voor Oranjetipjes, diverse distelsoorten en brandnetels voor de Distelvlinder en allerlei grassoorten voor de Zandoogjes.

Hoe kan je waardplanten toepassen in je tuin? De meeste waardplanten zijn inheemse soorten. Je kan ze bekomen door een deel van je gazon te beheren als bloemenweide: niet meer bemesten en tweemaal per jaar maaien met afvoeren van het maaisel. De waardplanten komen meestal vanzelf: Rolklaver voor het Icarusblauwtje, Schapenzuring voor de Kleine vuurvlinder, grassen voor Zandoogjes. Laat bij elke maaibeurt een stukje staan zodat er steeds wat te vinden is voor de vlinders, hun eitjes, rupsen en poppen. Met bomen en struiken, klimplanten en hagen breng je structuur in je tuin. En als je de juiste soorten kiest, leveren ze tegelijk ook voedsel

voor rupsen: Sporkehout, Hulst, Wegedoorn, Klimop en Hop zijn goede structuurvormen en bovendien belangrijke waardplanten. Brandnetels zijn niet de meest geliefde tuinplanten; en toch zijn ze heel belangrijk, omdat ze voor de rupsen van verschillende vlindersoorten de enige voedselbron zijn, zoals voor Kleine vos, Dagpauwoog, Atalanta en Gehakkelde aurelia. Laat dus steeds een wild hoekje met wat brandnetels staan.

Volwassen vlinders zijn niet zo kieskeurig en drinken nectar van verschillende soorten bloeiende planten. Niet alle soorten bloemen hebben echter nectar, zoals ondermeer Rozen en Klaprozen. Je zal er dan ook geen vlinders op aantreffen. Het volstaat om vlinders een tijdje te volgen om te ontdekken welke planten hun voorkeur

Dagpauwoog

wegdragen. Voorbeelden van goede nectarplanten zijn: Vlinderstruik, Leverkruid, Braam, Beemdkroon, Knoopkring en Sint-Janskruid. Ook is het belangrijk om nectarrijke planten het hele jaar door te voorzien, dus niet alleen in de zomer. Tijdens de zomermaanden vinden

vlinders voldoende voedsel, maar de vroege vlinders zoals Kleine vossen en de late vlinders zoals Atalanta's en Dagpauwoogen hebben soms moeite om voldoende eten te vinden. In het voorjaar zijn Wilg en Sleedoorn belangrijke nectarleveranciers, evenals kruidachtige planten zoals Groot hoefblad, Longkruid, Hondsdraf en Krokussen. In het najaar zijn Hemelsleutel, Leverkruid en Klimop belangrijk. Ook rottend valfruit vormt een belangrijke voedselbron voor de laatvliegende vlindersoorten. Sommige vlinders, zoals de Grote weerschijnsvlinder, drinken zelfs helemaal geen nectar, maar leven van het sap van bomen en rottend fruit.

Bloeiende keukenkruiden vormen ook een belangrijke nectarbron. Vooral sterk geurende kruiden, zoals tijm, lavendel, munt, salie, rozemarijn en marjolein worden door veel vlinders bezocht. Zo, nu maar hopen dat de toename in aantal vlinders zich niet beperkt tot dit jaar, maar dat de stijgende trend zich over de volgende jaren verderzet.

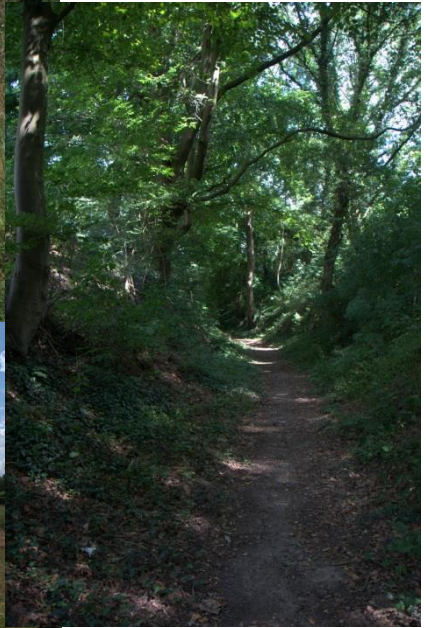
Johan Van Meerbeek (foto's: André Gaens)

Vogelweetjes van Richard

1. Vinkenzetten is vanaf nu erkend als immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen. Vogelbescherming Vlaanderen is verbolgen over deze beslissing van Joke Schauvliege. Zij trapt op de tenen van veel natuurliefhebbers, die vinden dat de vinkensport een aanslag pleegt op het dierenwelzijn en dit om de volgende redenen:
 - sinds 2003 is er een verbod van kracht op het vangen van vinken, maar iedereen weet dat tot op heden, de gekweekte vinken aangevuld worden met een illegaal circuit van gevangen vinken. En dat allemaal om de vele geldweddenschappen te laten bloeien!
 - De vinken worden gebrainwashed om alleen maar *suskewiet* te zingen. Een vink in de natuur zingt 350 liedjes per uur, terwijl een gemanipuleerde topvink in gevangenis ongeveer 1000 keer *suskewiet*. Alle middelen zijn goed om dat doel te bereiken zoals: het blind maken van de vink door de oogjes te verbranden, het gebruik van volledig verduisterde hokken, enz... Wie gaat de misbruiken op deze prachtige vogels tijdens de vele binnenlandse wedstrijden controleren? We weten het allemaal ... niemand dus! En dan die erkenning van cultureel erfgoed!!! Niet te geloven !
2. Vijftig huiszwaluwnesten voorlopig gered: De beroepsprocedure die Vogelbescherming Vlaanderen medio maart op gang bracht bij de West-Vlaamse deputatie tegen het afleveren van een stedenbouwkundige vergunning voor de gedeeltelijke afbraak en verbouwing van een hoevecomplex in Oostduinkerke heeft haar vruchten afgeworpen. De deputatie besliste de deels goedgekeurde stedenbouwkundige vergunning te vernietigen, waardoor één van de grootste kolonies huiszwaluwen uit de regio gespaard blijft. Niet minder dan 50 nesten zijn daardoor (voorlopig) gered van de sloophamer. Iedere vogelliefhebber weet dat de huiszwaluw ondertussen op de Vlaamse Rode Lijst van broedvogels is geraakt. Huiszwaluwen zijn wettelijk beschermd via het Soortenbesluit van 15 mei 2009 en dus ook haar nesten, eieren en jongen. Praten met eigenaars van gebouwen met huiszwaluwen en tezamen een goede oplossing vinden, zoals het plaatsen van kunstnesten in de onmiddellijke omgeving van de afbraak, is en blijft de beste oplossing.
3. Kauwnesten in onze schouwen, zijn dikwijls oorzaak van CO-vergiftiging of schouwbrand. Nochtans is er een eenvoudige oplossing. Leg een metalen rooster (bij voorkeur uit inox) op de rookgaten en de schouw blijft kauwvrij!

4. S.O.S. Kerkuilen: De Kerkuilenwerkgroep in Vlaanderen noteerde slechts 50 tot 70 broedgevallen in 2013. Verleden jaar waren er nog 902 broedsels! Deze forse terugval is te wijten aan de lage muizenstand in de winter 2012 en voorjaar 2013. Een kerkuil, en een opgroeiend jong, eet dagelijks een 5-tal muizen om in conditie te blijven. De voorbije strenge winter 2012 heeft dan ook bij ons muizenbestand en dus ook bij onze kerkuilenpopulatie zonder genade toegeslagen! Sommige ornithologen vrezen zelfs dat de kerkuilensoort opnieuw terechtkomt op de Vlaamse Rode lijst.
5. Trekvogels in Juni: Alle trekvogels trekken in de herfst naar het zuiden. Zo leerden wij dat vroeger in onze schooljaren. Maar dit is slechts gedeeltelijk waar. Bepaalde steltlopers uit het Hoge Noorden en enkele zangvogelsoorten beginnen hun tocht reeds in juni en/of juli. Zij vliegen vooral 's nachts waardoor hun trektocht minder opvalt. Zo passeerden in juni de eerste Witgatjes uit Scandinavië reeds in het wachtbekken van Bernissem en in Op d'Hei te Runkelen. Ook de Bosrietzanger en de Koekoek verlaten in juni reeds hun broedgebied. De jongen blijven het langst, zij moeten nog eerst goed aansterken. Bij sommige steltlopertjes vertrekken de vrouwtjes al na de eileg en blijven de mannetjes voor de jongen zorgen! Ook de Gierzwaluwen kennen een korte verblijfperiode in onze streken. Half april arriveren onze Gierzwaluwen in Vlaanderen en het ganse voortplantingsprogramma duurt +/- 100 dagen. Half juli (nadat de jongen de nesten beginnen te verlaten) verzamelen de gierzwaluwen zich reeds voor de grote gevaarlijke trektocht naar Afrika!
6. Er waren in de maand augustus 2013 weer enkele merkwaardige vogelwaarnemingen en wettelijke vogelvangsten te noteren in Zuid-limburg zoals: 17 ooievaars in Gors-Opleeuw, waaronder reeds een vroeger geringde ooievaar (3-08); 1 glanskop in het Mielenbos, Provinciaaldomein Nieuwenhoven (14-08); 1 visarend, 1 oeverzwaluw, 2 wespendienven te Bernissem (15-08); 1 wielewaal in Rullingen en Kuttelkoven, 1 gekraagde roodstaart in Borlo, 1 tapuit in Rutten (16-08). In de laatste week van Augustus werden er in Nerem (Tongeren) door Eddy Colsool (erkend ringer) oa. enkele draaihalzen (een kleine reigerachtige) en een porcelainhoen uit de vangnetten bevrijdt na het ringen.

Foto's natuarpuntwandeling te Straeten

Weetjes van Diederik en Koenraad

Natuurreservaat Op d'Hei

Milieuraad nog altijd niet opgestart

Problemen met de aanwezigheid van een steenmarter? De truc bestaat erin om voor de marter het zo moeilijk mogelijk of zelfs onmogelijk te maken om binnen te geraken. Alle gaten van 6 centimeter doorsnede en spleten van 5 centimeter breed moeten worden dichtgemaakt. Naast staande bomen en struiken, klimop geven de marter ook een gemakkelijke kans om op het dak te geraken. Een gladde muur is voor een marter niet te beklimmen. Je kan de marter ook een plaatsje in je hof bieden en dus 'wegsturen uit je huis' door een schuilplaats aan te

bieden: hout, stro met holle ruimten en een dekzeil er boven op en klaar is kees. (Persbericht van het INBO)

DE PLUK IS ...

Meer dan een begrip voor elke Haspengouwer

Een feest voor vele fruittelers omdat ze eindelijk de vruchten oogsten van een jaar
ononderbroken inzet

Een verrijking van de portemonnee voor elke seizoenarbeider

Een 'verandering van lucht' voor vele militairen en postbeambten

Een trieste confrontatie voor vele fruittelers met wat de natuur de afgelopen maanden
met hun vruchten heeft gedaan

Een geur die je weemoedig maakt en doet terugdenken aan je eerste vakantiejob

De pluk is ook ...

Auto's met nummerplaten die beginnen met P

's Morgens de laarzen aandoen en ze 's middags vervangen door luchtiger schoeisel

Een lepel vliersiroop om de dag goed door te komen

Samen picknicken in de plantage en boterhammen met gebakken ei

Een pantserwagen, een combi met agenten en een auto vol inspecteurs die de rust
verstoren op jacht naar illegalen en illegaliteiten

Appelmoes met zwarte worst en gebakken patatten

Te vroeg in slaap vallen in de zetel

Een tas thee met honing voor het slapen gaan